

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра _____ **філософії** _____
(назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Вченої ради інституту/факультету

_____ Кипенський А.В.
(підпис)

«___» _____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ
_____ (назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ третій (доктор філософії) _____

галузь знань _____ 03 – Гуманітарні науки _____

спеціальність _____ 033 – Філософія _____

освітньо-наукова програма _____ Філософія _____

вид дисципліни _____ професійна підготовка _____
(загальна підготовка / професійна підготовка)

форма навчання _____ денна / заочна _____
(денна / заочна)

Харків – 2022 рік

ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни

_____Гуманітарні проблеми високих технологій_____

Розробники:

Професор кафедри філософії

_____Владленова І.В.
(підпис)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри філософії

Протокол від « » _____2022 року, №

Завідувач кафедри

_____Тарароєв Я.В.
(підпис)

Завідувач аспірантури

_____Штефан В.В.
(підпис)

ЛИСТ ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис голови Вченої ради інституту/факультету

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни:

формування у аспірантів поглиблених професійних компетенцій та теоретичних знань при вивченні усіх проявів феномену «технічного», усвідомлення ролі високих технологій у сучасному світі.

Компетентності:

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ЗК2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей

СК3. Здатність застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій

Результати навчання:

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії.

РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів.

РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН6. Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Попередні дисципліни:	Наступні дисципліни:
Онтологічні та гносеологічні концепції у сучасній філософії	
Філософсько-антропологічний дискурс сучасності	
Теорії раціоналізму: науково-філософські та педагогічні методології	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання аспірантів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари			Контрольні роботи (кількість робіт)	Залік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
3	120/4	40	80	30		10	40			+

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає 33 %:

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	<p style="text-align: center;">Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.</p>	<p style="text-align: center;">Рекомендована література (базова, допоміжна)</p>
1.	Л	4	<p>Модуль I Техніка: філософський аналіз. <i>Техніка як об'єкт філософського аналізу.</i> Техніка і наука: основні моделі відносин. Предмет дослідження філософії техніки та основні філософсько-методологічні підходи (Е.Капп, Ф.Бон, Ф.Рапп, Г.Рополь та ін.). Місце філософії техніки в сучасній філософській думці. Методологічні засади сучасної техніки (Л. Флориді). Сутність техніки, її специфічні ознаки. Типологія техніки. Техніка як спосіб вираження сутнісних сил людини. Функції техніки та її еволюція. Науково-технічний прогрес і його вплив на характер розвитку науки в ХХ–ХХІ столітті. Розвиток техніки та динаміка критеріїв оцінки її якості. Визначення високотехнологічних галузей та високотехнологічного суспільства. Природа інновацій. Розвиток і ускладнення інженерної діяльності та технічних наук.</p>	1,4,5
2.	С	2	<p><i>Техніка як об'єкт філософського аналізу.</i> 1. Предмет дослідження філософії техніки. 2. Основні філософсько-методологічні підходи до вивчення техніки. 3. Сутність техніки, її специфічні ознаки. 4. Визначення високотехнологічних галузей та високотехнологічного суспільства.</p>	1,11,20,22
3.	Л	4	<p><i>«Технократична концепція» в контексті технофобії.</i> Технократична концепція і продовження традицій соціальної утопії в ХХ–ХХІ столітті. Неолуддізм: критика науково-технічного прогресу (Д.Зерзан, Н.Постман). Книга Ж.Еллюля «Технологічний блеф». Цінності простоти і скромний спосіб життя (неопікуреїзм). Приклади технофобії у різних формах мистецтва, фільмів («Метрополіс» Фріца Ланга, «Матрица» и т.д.). Суспільство ризику (У.Бек). Залежність від різних форм технології як психолого-</p>	3,7,8

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	<p>Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах).</p> <p>Назви змістових модулів.</p> <p>Найменування тем та питань кожного заняття.</p> <p>Завдання на самостійну роботу.</p>	Рекомендована література (базова, допоміжна)
			<p>соціальна програма. Нік Бострем: загрози існуванню. Аналіз сценаріїв вимирання. Екстенсивні та екзистенціальні ризики для майбутнього добробуту людства. Несправедливий розподіл ресурсів та нерівний доступ до технологій (Б. Мак Кіббен). Цифровий розрив: нерівність доступу до високих технологій.</p>	
4.	С	2	<p>«Технократична концепція» в контексті технофобії та технофілії.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Технофілія як філософська позиція. 2. Фобії та ризики високотехнологічного суспільства. 3. Технофілія та технореалізм. 4. Трансгуманізм: основні напрямки та ідеї. 	13,18,23
5.	Л	2	<p>Технофілія та трансгуманізм</p> <p>Технофілія та технофобія дві крайності взаємин між технологією і суспільством. Техноцентрізм як система цінностей, яка зосереджена на здатності технології контролювати і захищати навколишнє середовище (С. Паперт, космісти). Технореалізм як середня позиція між технокритицизмом і техноцентризмом: зважена оцінка соціальних та політичних наслідків технології. Трансгуманізм і нові концепції людини (В.Д. Лайтхолл, Р. Етінгер). Критика трансгуманізму Ф.Фукуямою як «найнебезпечнішої ідеї світу». Вплив ніцшеанського мислення на трансгуманістичних філософів (М. Море, С. Лоренц, З. Ханс Моравек і Р. Курцвейл). Всесвітня трансгуманістична асоціація (Нік Бостром і Девід Пірс). Мері Мідглі дві Науки як порятунок історик науки технофобія як анти наука (Джеймс Берк).</p>	13,18,23
6.	С	2	<p>Філософський аналіз техніки.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Екзистенціальний підхід до вивчення технологій. 2. Високі технології: соціально-філософський підхід. 3. Культурологічно-філософський контекст розвитку високих технологій. 4. Антропологічний вимір техніки. 	1,20,22-27

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	<p>Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах).</p> <p>Назви змістових модулів.</p> <p>Найменування тем та питань кожного заняття.</p> <p>Завдання на самостійну роботу.</p>	Рекомендована література (базова, допоміжна)
7.	Л	2	<p>Екзистенціальний аналіз техніки.</p> <p>«Gestell» як прихована сила, яка породжує сутність і феномен сучасної техніки. Техніка як речовий рівень буття (М.Хайдеггер). К.Ясперс та екзистенціалістський індивідуалізм як шлях «порятунку» людства від атомної війни. Техніка як людська справа, здатна розкривати «непотасенність».Ю. Габермас «Техніка та наука як ідеологія. зв'язок між працею та інтеракцією. Суперечка Габермаса та Маркузе про «інструменталізацію» людини. Життя як творіння. Техніка як бажання.Три значні стадії в технічній еволюції (Х. Ортеги-і-Гассет). Льюїс Мамфорд «Техніка і природа людини». Ханс Закссе. Антропологія техніки. Пролема відчуження людини. Техніка як самоствердження. Екзистенціальні проблеми соціальних мережей (А. Хесс).</p>	2,8
8.	Л	4	<p>Модуль II Технології та сучасне суспільство.</p> <p>Морально-етичні аспекти високих технологій (Magnani L.). Моральні цінності в комунікації і доступу до інформації (Johnson D. G., T. Powers, H. Nissenbaum). Чотири моральних принципів Р.Мертон. В. Куайн і відродження морального натуралізму. Пол П. Куртц і його термін «eurghorphy». Емпірична методологія як критерій морального вибору (Стівен Пінкер, Сем Харріс і Пітер Сінгер). Всесвітня комісія з етики наукових знань і технологій (COMEST) і її роль в концептуалізації моральної проблематиці в науково-технічних галузях. Об'єктивна логіка розвитку науки і відповідальність вченого (Мэрі Беатрис Мидгли). Моральний вимір науки та техніки (Е.Агацці). Етика як нормативна наука (Дж. Далайден).</p>	4,14,15
9.	С	4	<p>Моральні виклики високих технологій.</p> <p>1. Морально-етичні аспекти високих технологій</p> <p>2. Емпірична методологія як критерій морального вибору</p>	21-26

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	<p>Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах).</p> <p>Назви змістових модулів.</p> <p>Найменування тем та питань кожного заняття.</p> <p>Завдання на самостійну роботу.</p>	Рекомендована література (базова, допоміжна)
			<p>3. Концептуалізації моральної проблематиці в науково-технічних галузях.</p> <p>4. Відповідальність та етика вченого. Моральні виклики високих технологій</p>	
10.	Л	4	<p>Робототехніка. Проблема штучного інтелекту.</p> <p>Технологічна сингулярність: питання штучного інтелекту, розкриття таємниць мислення та створення моделі мозку. Процеси мислення та сучасні технології. Тест Тюрінга та інші критерії наявності істинного процесу мислення. Джон Серль, Роджер Пенроуз: мислення як процес опрацювання інформації, яка перебуває в пам'яті. Штучний інтелект в культурі і науковій фантастиці (фільми «Ex Machina», «BioShock»). Дж. Бернал: перспективи колонізації космосу і радикальні зміни в людському тілі і інтелекту через біонічні імплантати та когнітивні пристрої. Надлюдський інтелект та криптологія (I. J. Good). Проблема між людським розумом і комп'ютерною технікою.). Керований розвиток продуктів біологічної еволюції (Джеремі Ріфкін, Стюарт Ньюман). Проблема людської ідентичності на тлі розвитку технологій (Джеремі Ріфкін, Стюарт Ньюман). Квантовий комп'ютер та нейронні мережі. Системи поширення новин, технології колективної маніпуляції.</p>	29,30,37
11.	Л	2	<p>Конвергентні технології: NBIC-кластер</p> <p>Конвергенція технологій: методологічні засади процесу розвитку. Людський вимір високих технологій: від моралі до прав людини. Міжнародне регулювання: «Міжнародна декларація про генетичних даних людини» (2003); «Загальна декларація про біоетику та права людини» (2005). «Репродуктивна генетика» і майнова нерівність (Лі М. Сільвер). «ГМО» як метод управління неграмотністю (А. Казанцева). Біотехнології та глибокі зміни в людській ідентичності</p>	1,38

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	<p>Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах).</p> <p>Назви змістових модулів.</p> <p>Найменування тем та питань кожного заняття.</p> <p>Завдання на самостійну роботу.</p>	Рекомендована література (базова, допоміжна)
			<p>та біологічній сутності. Нанотехнології та новий спосіб вироблення матеріалів. Здобутки когнітивної науки. Генна інженерія та біотехнології. Розмивання межі між людиною і артефактом. Соціально-політичні наслідки біотехнологічної революція (М.Пандиловскі). Трансдисциплінарність етичних, соціальних і політичних проблем у зв'язку з розвитком високих технологій. Формування екологічної етики (Paul B. Thompson). Радикальна трансформація людства, технологічні можливості та обмеження NBIC-кластеру (Maarten J Verkerk, Jan Hoogland, Jan van der Stoep).</p>	
12.	Л	2	<p>Високі соціальні технології.</p> <p>Формування цифрового суспільства, цифровий коннективізм (Frank Buuytendijk). Проблема злиття меж між віртуальним та реальним світом. Цифрові медіа та соціальні відносини, які вони породжують. Глобальна комунікація. Недоторканність особистого життя як вартість ведення цифрового бізнесу. Конвергентні інформаційні технології, інтернет-простір. Глобальне співробітництво та активізація обміну знаннями. Глобальна освіта. Стратегічні установки високих соціальних технологій (McKinsey). Цифрова філософія (Digital philosophy) – Edward Fredkin, Konrad Zuse, Stephen Wolfram, Rudy Rucker, Gregory Chaitin, Seth Lloyd. Філософський аналіз цифрових технологій і нових форм даних на полях сучасної культури. Системи поширення новин, технології колективної комунікації.</p>	1,39,40
13.	Л	2	<p>Концептуалізація технологій як багатогранного явища.</p> <p>Концептуалізація технологій як політичного феномена (Winner, Feenberg, Sclove); як соціальна діяльність (Latour, Callon, Bijker и др.). Технології як прояв культури (Ihde, Borgmann); як професійна діяльність (інженерна етика, Девіс), як пізнавальна діяльність (Бунге, Винченти).</p>	7,8,43

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	<p>Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.</p>	Рекомендована література (базова, допоміжна)
14.	Л	4	<p><i>Місце науки та техніки в розвитку сучасного суспільства.</i> Інститут майбутнього людства (англ. Future of Humanity Institute): сучасні проблеми та майбутні стратегії високих технологій. Соціальні наслідки науково-технічної революції. Специфіка сучасної техногенної цивілізації, її базисних цінностей. Високі технології та вирішення глобальних проблем людства: ліквідація нестачі продовольства, енергії, мінеральних ресурсів, поліпшення стану охорони здоров'я і якості навколишнього середовища та освіти.</p>	1,7,8,34,35
15.	С	6	<p><i>Місце високих технологій в розвитку сучасного суспільства.</i> 1. Сучасні проблеми та майбутні стратегії високих технологій. 2. Специфіка сучасної техногенної цивілізації 3. Високі технології та вирішення глобальних проблем людства 4. Переваги а ризику високих технологій.</p>	1,7,8,34,35
Разом		60		

Примітки

1. Номер семестру вказують, якщо дисципліна викладається у декількох семестрах.
2. У показнику «Разом (годин)» кількість годин буде відрізнятися від загальної кількості аудиторних годин на кількість годин, що відведена на вивчення тем та питань, які вивчаються аспірантом самостійно (п. 3 додатку 8).
3. У графі 5 вказується номер відповідно до Додатку 14.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу	20
2	Підготовка до практичних(лабораторних, семінарських) занять	20
3	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	20
4	Виконання індивідуального завдання:	40
	Разом	100

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Реферат

(вид індивідуального завдання)

№ з/п	Назва індивідуального завдання та (або) його розділів	Терміни виконання (на якому тижні)
1.	Місце філософії техніки в сучасній філософській думці.	На 8-9 тижні
2.	Мій внесок в розвиток сучасного суспільства	
3.	Високі технології та моє життя в соціумі.	
4.	Соціальні мережі: погляд зсередини та зовні.	
5.	Природа інновацій.	
6.	Функції техніки та її еволюція.	
7.	Технократична концепція» в контексті технофобії.	
8.	Неолуддизм: критика науково-технічного прогресу.	
9.	Приклади технофобії у різних формах мистецтва, фільмів.	
10.	Наукова фантастика і майбутній розвиток технологій.	
11.	Суспільство ризику (У. Бек).	
12.	Залежність від різних форм технології.	
13.	Екстенсивні та екзистенціальні ризики для майбутнього добробуту людства. Несправедливий розподіл ресурсів та нерівний доступ до технологій (Б. Мак Кіббен). Цифровий розрив: нерівність доступу до високих технологій.	
14.	Технофілія та технофобія дві крайності взаємин між технологією і суспільством.	
15.	Трансгуманізм і нові концепції людини.	
16.	Техніка як речовий рівень буття (М.Хайдеггер).	
17.	Техніка та наука як ідеологія (Ю. Габермас).	
18.	Проблема відчуження людини.	
19.	Техніка як самоствердження. Проблема селфі.	
20.	Екзистенціальні проблеми соціальних мереж.	
21.	Моральні цінності в комунікації і доступу до інформації.	
22.	Питання штучного інтелекту, розкриття таємниць мислення та створення моделі мозку.	
23.	Проблема між людським розумом і комп'ютерною технікою.	
24.	Криптологія та квантовий комп'ютер.	
25.	Нейронні мережі та їх можливості.	
26.	Системи поширення новин, технології колективної комунікації.	
27.	«Репродуктивна генетика» і майнова нерівність.	
28.	Біотехнології та глибокі зміни в людській	

	ідентичності та біологічній сутності. 29. Розмивання межі між людиною і артефактом. 30. Формування цифрового суспільства, цифровий коннективізм. 31. Майбутні стратегії розвитку високих технологій.	
--	---	--

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекція – інформативно-доказовий виклад великого за обсягом, складного за логічною побудовою навчального матеріалу.

Метод лекції передбачає ознайомлення аспірантів з її планом, що допомагає стежити за послідовністю викладу матеріалу. Важливо навчити аспірантів конспектувати зміст лекції, виділяючи в ній головне. Це розвиває пам'ять, сприйняття, волю, вміння слухати, увагу, культуру мови.

При проведенні лекційних занять *методи готових знань* (коли аспіранти пасивно сприймають подану викладачем інформацію, запам'ятовують, а в разі необхідності відтворюють її) поєднуються з *дослідницьким методом* (який передбачає активну самостійну роботу аспірантів при засвоєнні знань: аналіз явищ, формулювання проблеми, висунення і перевірка гіпотез, самостійне формулювання висновків).

На початковому етапі вивчення нової інформації на лекціях переважає *пояснювально-ілюстративний* (інформаційно-рецептивний) метод, при якому викладач організує сприймання та усвідомлення аспірантами інформації, а учні здійснюють сприймання, осмислення і запам'ятовування її.

На певному етапі, коли викладач відчуває готовність аспірантів до інших методів навчально-пізнавальної діяльності, використовуються більш прогресивні методи:

- *репродуктивний*: викладач дає завдання, у процесі виконання якого аспіранти здобувають уміння застосовувати знання за зразком;
- *проблемного виконання*: викладач формулює проблему і вирішує її, аспіранти стежать за ходом творчого пошуку (аспірантам подається своєрідний еталон творчого мислення);
- *частково-пошуковий* (евристичний): викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють аспіранти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності аспірантів);
- *дослідницький*: викладач ставить перед аспірантами проблему, і аспіранти вирішують її самостійно, висувачи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації.

У викладанні лекційного матеріалу переважає *пояснювальний метод*, при якому викладач не тільки повідомляє певні факти, але й пояснює їх, домагаючись осмислення, засвоєння аспірантами.

При наявності наочного матеріалу за темою лекції (відеофільми, презентації, зразки виробів, лабораторні дослідницькі установки) використовується *інструктивно-практичний метод* викладання, при якому викладач інструктує учнів не тільки словесними, але й наочними або практичними способами, як виконувати певні практичні дії.

На відміну від лекційних занять, виконання індивідуального завдання потребує від аспіранта дещо інших навичок, тому для нього використовується *спонукальний метод навчання*, коли викладач ставить перед аспірантами проблемні питання і завдання, організовуючи їх самостійну діяльність. Аспіранти при цьому, у свою чергу, самостійно здобувають і засвоюють нові знання в основному без допомоги викладача.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль реалізується у формі опитування, проведення контрольної роботи, виконання індивідуального завдання.

Контроль складової робочої програми, яка освоюється під час самостійної роботи аспіранта, проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів, виступу на заняттях;

- з індивідуальних завдань – шляхом оцінювання реферату та виступу на аспірантській конференції за обраною темою.

Семестровий контроль проводиться у формі іспиту (з оцінкою за 100-бальною шкалою) в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою та у терміни, встановлені навчальним планом та графіком навчального процесу.

Семестровий контроль проводиться в усній формі за контрольними завданнями або шляхом тестування з використанням технічних засобів.

Результати поточного контролю (поточна успішність) можуть враховуватись як допоміжна інформація для виставлення підсумкової оцінки.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ АСПІРАНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 1. Розподіл балів для оцінювання поточної успішності аспіранта

Поточне тестування та самостійна робота														Сума
Т. 1,2	Т. 3,4	Т. 5	Т. 6	Т. 7	Т. 8	Т. 9	Т. 10	Т. 11	Т. 12	Т. 13	Т. 14	Т. 15	Індив. завдання	
10	10	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	20	100

Таблиця 2. Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 ... 100	A	відмінно
82 ... 89	B	добре
74 ... 81	C	
64 ... 73	D	
60 ... 63	E	задовільно
35 ... 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 ... 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(надається перелік складових навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни та посилання на сайт, де вони розташовані)

- 1) навчальна програма,
- 2) робоча навчальна програма
- 3) плани семінарських занять
- 4) екзаменаційні питання
- 5) бібліотечний фонд університету і кафедри
- 6) електронні версії навчальної і наукової літератури

Складові навчально-методичного забезпечення
навчальної дисципліни розташовані на сайті:

<http://web.kpi.kharkov.ua/philosophy/materiali-dlya-pidgotovki-aspirantiv-usih-spetsialnostej-z-kursu-svitoglyadni-ta-sotsiokulturni-osnovi-naukovo-tehnichnoyi-diyalnosti/>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література	
1.	Озадовська, Л. В. Постлюдина як феномен сучасної науки і філософії. Практична філософія. – 2014. – № 4. – Режим доступу: https://sites.google.com/site/practicsophy
2.	Етика науки: виклики сучасності: Монографія. Ніжин, 2014.
3.	Мемфорд Л. Міф про машину. Техніка і розвиток людини: пер. з англ. // Соціальна філософія: хрестоматія // упоряд. В. Лях; пер. С. Кошарний, В. Курганський та ін. – Київ, 1996. – С. 58–86
4.	Семенюк Е.П. Мельник В.П. Філософія сучасної науки і техніки. – Львів: Світ, 2006. – 152с
5.	Floridi, L. (ed.), 2010a, The Cambridge Handbook of Information and Computer Ethics, Cambridge: Cambridge University Press.
6.	Franssen, Maarten; Lokhorst, Gert-Jan; van de Poel, Ibo; Zalta, Edward N., Ed. (Spring 2010). "Philosophy of Technology". The Stanford Encyclopedia of Philosophy. Retrieved May 15, 2014.
7.	Vallor, Shannon. (2016). Technology and the Virtues. Oxford University Press. ISBN 978-0190498511
8.	Dusek, V. (2006). Philosophy of Technology: An Introduction, Wiley-Blackwell, ISBN 1405111631.
9.	Green, Lelia (2001) Technoculture: From Alphabet to Cybersex. Allen & Unwin, Crows Nest pp 1–2
10.	David M. Kaplan, ed. (2004) Readings in the Philosophy of Technology. Rowman & Littlefield.
Допоміжна література	
11.	Adam, A., 2008, "Ethics for things," Ethics and Information technology, 10(2–3): 149–154.
12.	Asaro, P. 2008. "How Just Could a Robot War Be?" in Philip Brey, Adam Briggle and Katinka Waelbers (eds.), Current Issues in Computing And Philosophy, Amsterdam, The Netherlands: IOS Press, pp. 50–64.
13.	Aycock, J. and J. Sullins, 2010, "Ethical Proactive Threat Research," Workshop on Ethics in Computer Security Research (LNCS 6054), New York: Springer, pp. 231–239.
14.	Bostrom, N., 2008, "Why I Want to be a Posthuman When I Grow Up," in Medical Enhancement and Posthumanity, G. Gordijn and R. Chadwick (eds), Berlin: Springer, pp. 107–137.
15.	Capurro, R., Nagenborg, M., 2009, Ethics and Robotics, [CITY]: IOS Press
16.	Christakis, D. A., 2009, "The effects of infant media usage: what do we know and what should we learn?" Acta Pædiatrica, 98 (1): 8–16.
17.	Cisco Systems, Inc., 2011, Cisco 2011 Annual Security Report: Highlighting global security threats and trends, San Jose, CA: Cisco Systems Inc
18.	Dodig-Crnkovic, G., Hofkirchner, W., 2011, "Floridi's 'Open Problems in Philosophy of Information', Ten Years Later," Information, (2): 327–359.
19.	Epstein, R., 2007, "The Impact of Computer Security Concerns on Software Development," in Himma 2007a, pp. 171–202.

20.	Floridi, L., 2004, <i>The Blackwell Guide to the Philosophy of Computing and Information</i> , Blackwell Publishing.
21.	Ferguson, C. J., 2007, "The Good The Bad and the Ugly: A Meta-analytic Review of Positive and Negative Effects of Violent Video Games," <i>Psychiatric Quarterly</i> , 78(4): 309–316.
22.	Gelernter, D., 2007, "Artificial Intelligence Is Lost in the Woods," <i>Technology Review</i> , July/August, pp. 62–70.
23.	Grim, P., 2004, "Computational Modeling as a Philosophical Methodology," In Floridi 2004.
24.	Hickman, L. A. 1990, <i>John Dewey's Pragmatic Technology</i> , Bloomington, Indiana: Indiana University Press.
25.	Hongladarom, S., 2008, "Privacy, Contingency, Identity and the Group," <i>Handbook of Research on Technoethics</i> . Vol. II, R. Luppicini and Rebecca Adell Eds. Hershey, PA: IGI Global, pp. 496–511.
26.	Magnani, L., 2007, <i>Morality in a Technological World: Knowledge as Duty</i> , Cambridge, Cambridge University Press.
27.	McMahon, J. M. and R. Cohen, 2009, "Lost in cyberspace: ethical decision making in the online environment," <i>Ethics and Information technology</i> , 11(1): 1–17.
28.	Nissenbaum, H., 2009, <i>Privacy in Context: Technology, Policy, and the Integrity of Social Life</i> , Stanford Law Books: Stanford University Press.
29.	Mark Coeckelbergh, 2019, <i>Artificial Intelligence: Some ethical issues and regulatory challenges</i> <i>Technology and Regulation</i> , 31-34. https://doi.org/10.26116/techreg .
30.	124. Turing, A. M., 1950, "Computing Machinery and Intelligence", <i>Mind</i> , 59(October): 433–460.
31.	Vallor, S., 2010, "Social Networking Technology and the Virtues," <i>Ethics and Information Technology</i> , 12(2, Jan. 6): 157–170.
32.	Vallor, S., 2011, "Flourishing on Facebook: Virtue Friendship and New Social Media," <i>Ethics and Information technology</i> , 1388–1957, pp. 1–15, Netherlands: Springer.
33.	Van den Hoven, J. and J. Weckert (eds), 2008, <i>Information Technology and Moral Philosophy</i> , Cambridge: Cambridge University Press.
34.	Von Neumann, J., 1966, <i>Theory of Self Reproducing Automata</i> , edited and completed by A. Burks, Urbana-Champaign: University of Illinois Press.
35.	Wallach, W., 2011. <i>From Robots to Techno Sapiens: Ethics, Law and Public Policy in the Development of Robotics and Neurotechnologies</i> , <i>Law, Innovation and Technology</i> , 3(2): 185–207.
36.	Wallach, W. and C. Allen, 2010, <i>Moral Machines: Teaching Robots Right from Wrong</i> , Oxford: Oxford University Press.
37.	Warschauer, M., 2003, <i>Technology and Social Inclusion: Rethinking the Digital Divide</i> , Cambridge: MIT Press
38.	Weckert, John, 2007, "Giving and Taking Offence in a Global Context," <i>International Journal of Technology and Human Interaction</i> , 3(3): 25–35.
39.	Westin, A., 1967, <i>Privacy and Freedom</i> , New York: Atheneum.

40.	Wiener, N., 1950, The Human Use of Human Beings, Cambridge, MA: The Riverside Press (Houghton Mifflin Co.).
41.	Wiener, N., 1961, Cybernetics: Or Control and Communication in the Animal and the Machine, 2nd revised ed., Cambridge: MIT Press. First edition, 1948.
42.	Woodbury, M. C., 2010, Computer and Information Ethics, 2nd edition; 1st edition, 2003, Champaign, IL: Stipes Publishing LLC.
43.	Sandywell, B. (2006). "Monsters in cyberspace: cyberphobia and cultural panic in the information age". Information, Communication & Society. 9 (1): 39–61. doi:10.1080/13691180500519407.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

<http://nlu.org.ua> Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого

<http://dnpb.gov.ua/ua/> Державна науково-педагогічна бібліотека України імені

В.О.Сухомлинського

<http://www.library.univ.kiev.ua/ukr> Наукова бібліотека імені Михайла Максимовича

<http://lib.npu.edu.ua> Наукова бібліотека Національного педагогічного університету імені

М.П.Драгоманова

<http://www.library.ukma.edu.ua> Наукова бібліотека Національного університету «Києво-

Могилянська академія»

<http://lounb.org.ua> Львівська обласна універсальна наукова бібліотека

<http://odnb.odessa.ua> Одеська національна наукова бібліотека

<https://www.libr.dp.ua> Дніпровська обласна універсальна наукова бібліотека імені

Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/> Електронна бібліотека філософії

<https://pidruchniki.com/filosofiya/> Філософська навчальна література online